

بسم الله الرحمن الرحيم

محمدجواد ظریف وزیر امور خارجه در نامه‌ای به رئیس شورای امنیت سازمان ملل متحد در خصوص اقدام غیرقانونی ایالات متحده آمریکا برای سوء استفاده از ساز و کارهای مندرج در توافق هسته‌ای برای احیای تحریم‌های ایران، تأکید کرده است که آمریکا هیچ حقی برای تلاش در جهت احیای تحریم‌ها ندارد و از همین رو این اقدام آمریکا باید از سوی شورا و جامعه بین‌المللی رد شود.

وزیر امور خارجه با اشاره به «غیرقابل پذیرش» بودن تلاش آمریکا برای توزیع اطلاعات، نوشته است: «موضع خطرناک و غیرقانونی ایالات متحده قواعد جاافتاده حقوق بین‌الملل و رویه‌هایی را که در طول چند قرن شکل گرفته تا جهان ما را از هرج و مرج مصون بدارد، نادیده گرفته است.»

دکتر ظریف در ادامه تأکید کرده است که توجیهات ایالات متحده برای محق کردن خود در احیای قطعنامه‌های لغو شده پیشین، فاقد هرگونه «اعتبار یا مشروعیت» بوده و ضروری است که از سوی شورای امنیت سازمان ملل متحد رد شود. این نامه می‌افزاید: «ضروری است که جامعه بین‌الملل در خصوص چنین سوء استفاده‌ای از روندهای شورای امنیت هوشیار باشد. ایران به شورا توصیه می‌کند که این سوء استفاده از روند - که تبعاتی جدی برای صلح و امنیت بین‌المللی خواهد داشت - را متوقف کند.»

وزیر امور خارجه در ادامه تأکید کرده است که جمهوری اسلامی ایران بر اساس دلایل روشن و متقن، بر این عقیده است که ایالات متحده از هیچ حقی برای اعمال دوباره بندهای قطعنامه‌های لغوشده برخوردار نیست.

دکتر ظریف سپس به تشریح برخی از «ملاحظات عینی و حقوقی» در خصوص اقدام اخیر آمریکا پرداخته است.

وزیر امور خارجه ابتدا به تفصیل به یادآوری «لغو مشارکت ایالات متحده در برجام» پرداخته و نوشته است: «رئیس‌جمهور ایالات متحده رسماً لغو یکجانبه مشارکت ایالات متحده در برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) را اعلام کرد که این نقض فاحش قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل متحد، که برجام ضمیمه شده به آن را تأیید کرده، بود. بر همین اساس، دولت ایالات متحده اقدامات غیرقانونی گسترده‌ای را برای لغو مشارکت ایالات متحده در برجام و بازاعمال تمام تحریم‌های لغوشده ایالات متحده در ارتباط با برجام اجرایی کرده و از این طریق

مرتکب موارد متعددی از «عدم اجرای عمده» تحت برجام شد که در تضاد فاحش با قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل بود.»

در ادامه این نامه اشاره شده است که مقام‌های آمریکایی در موارد متعددی به پایان مشارکت این کشور در برجام اشاره کرده‌اند، از جمله آنکه رئیس‌جمهور ایالات متحده در فرمان اجرایی خود برای بازاعمال تحریم‌های مرتبط با هسته‌ای ایران، اشاره کرده است که در تاریخ ۸ می ۲۰۱۸ مشارکت ایالات متحده در برجام را متوقف کرده است. همچنین مایک پامپئو وزیر خارجه آمریکا نیز اظهار کرده است که «رئیس‌جمهور ترامپ مشارکت ایالات متحده در برنامه جامع اقدام مشترک را لغو کرد.» علاوه بر این، دولت آمریکا در تاریخ ۱۱ می ۲۰۱۸، در نامه‌ای رسمی، رسماً به تمام مشارکت‌کنندگان در برجام اطلاع داد که ایالات متحده دیگر در نشست‌ها و فعالیت‌های مرتبط با برجام مشارکت نخواهد کرد. در آن نامه تأکید شده بود که «در تاریخ ۸ می ۲۰۱۸، رئیس‌جمهور ترامپ اعلام کرد که ایالات متحده به مشارکت خود در برنامه جامعه اقدام مشترک پایان می‌دهد. این تمام فعالیت‌ها را شامل می‌شود... بلافاصله اجرایی است و ایالات متحده دیگر در فعالیت‌های مرتبط با برجام مشارکت نخواهد کرد.»

بر اساس این نامه، یکی از نمونه‌های این عدم مشارکت آن است که در طول دو سال گذشته شورای امنیت به تأیید طرح‌های توصیه‌شده کمیسیون مشترک در خصوص فعالیت‌های مرتبط با هسته‌ای مقرر در کانال خرید ادامه داده است، اما ایالات متحده در کارگروه خرید مشارکت نداشته و جزئی از کمیسیون مشترک برجام هم نبوده است.

وزیر امور خارجه به عنوان دومین ملاحظه یادآور شده است که «ایالات متحده رسماً هرگونه حق نسبت به ساز و کار حل اختلاف را از خود سلب کرده است.» دکتر ظریف اشاره کرده است که مقام‌های آمریکایی در موارد مختلف اذعان کرده‌اند که این کشور دیگر از حق استفاده از ساز و کار حل اختلاف مندرج در بندهای ۱۰ تا ۱۳ برجام برخوردار نیست. به عنوان نمونه، در تاریخ ۸ می ۲۰۱۸، جان بولتون مشاور وقت امنیت ملی ایالات متحده در یک نشست خبری به صراحت عنوان کرد که ایالات متحده به دنبال بازاعمال مقاد قطعنامه‌های لغوشده گذشته از طریق بندهای قطعنامه ۲۲۳۱ نخواهد بود، چراکه ایالات متحده از توافق خارج شده است. همچنین در تاریخ ۱۶ آگوست ۲۰۲۰، بولتون بار دیگر تأکید کرد که این برداشت که ایالات متحده به دلیل خروج از توافق حق استفاده از مفاد آن را ندارد، نظر صحیحی است.

علاوه بر این، برایان هوک نماینده ویژه وقت دولت آمریکا در امور ایران و مشاور ارشد وقت سیاستگذاری وزیر خارجه ایالات متحده نیز به صراحت عنوان کرده است که «ما دیگر در این

توافق نیستیم، و به همین خاطر طرف‌هایی که هنوز در این توافق هستند باید در خصوص استفاده یا عدم استفاده از ساز و کار حل اختلاف تصمیمشان را بگیرند.»

وزیر امور خارجه در ادامه نوشته است: «بنابراین، کاملاً روشن است که تمام مقام‌های ایالات متحده، بدون استثنا، بر این عقیده بوده‌اند - و برخی مانند معمار خروج ایالات متحده از برجام، یعنی جان بولتون، به صراحت و علناً اعلام کرده‌اند - که ایالات متحده دیگر از هیچ حقی برای بازاعمال بندهای قطعنامه‌های لغوشده از طریق قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل متحد برخوردار نیست.»

دکتر ظریف سپس عنوان کرده است که روشن است که دولت ایالات متحده امیدوار بود با خروج از برجام و پیشبرد «فشار حداکثری» یا نظام ایران را فروپاشیده یا ایران را به خروج متقابل از برجام وادارد، اما حالا با روشن شدن شکست این راهبرد، ایالات متحده «بی‌شرمانه» و با «سوء نیت شدید» به دنبال توسل به ساز و کاری است که خود در گذشته و به صورت دائمی، خود را از آن محروم کرده است.

در ادامه یادآوری شده است که اعضای شورای امنیت سازمان ملل متحد و دولت‌های اروپایی، روسیه و چین و همچنین اتحادیه اروپا پیش از این به صراحت عنوان کرده‌اند که ایالات متحده حق استفاده از ساز و کار مندرج در قطعنامه ۲۲۳۱ را ندارد. وزیر امور خارجه تأکید کرده است که با توجه به این موارد، روشن است که ایالات متحده به هیچ وجه نمی‌تواند با خیال‌بافی و سوء تفسیر، در خصوص قطعنامه ۲۲۳۱ مشارکت‌کننده برجام در نظر گرفته شود.

«نقض فاحش قطعنامه ۲۲۳۱ از سوی ایالات متحده و عدم حسن نیت» این کشور سومین ملاحظه مورد اشاره از سوی وزیر امور خارجه است. دکتر ظریف با یادآوری مفاد قطعنامه ۲۲۳۱ که از همه کشورهای عضو خواسته از تضعیف برجام خودداری کنند، تأکید کرده است که «ایالات متحده با خروج غیرقانونی از برجام، بازاعمال یکجانبه تحریم‌ها از ۸ می ۲۰۱۸ به این سو و دیگر تاریخ‌ها و تنبیه دولت‌ها و دیگر نهادهای قانون‌مدار به دلیل پایبندی به این تعهد، اقدام به نقض فاحش برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ کرده است.»

این نامه می‌افزاید: «یکی از مبانی جاافتاده حاکم بر ایجاد و عملکرد الزامات حقوقی، حسن نیت است. حسن نیت جزئی جدایی‌ناپذیر از همکاری بین‌المللی است، خصوصاً زمانی که این همکاری بر مبنای اجرای برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ باشد. اقدامات و مواضع دولت کنونی ایالات متحده ثابت کرده است که این کشور هرگز با حسن نیت عمل نکرده است.»

وزیر امور خارجه یادآور شده است که دولت آمریکا نه تنها از اجرای تعهدات خود سر باز زده، بلکه در مسیر اجرای برجام از سوی دیگر کشورها نیز اخلاص ایجاد کرده است. به عنوان نمونه، دولت آمریکا از زمان روی کار آمدن ترامپ، بیش از ۱۴۵ بار علیه ایران تحریم اعمال کرده و درخواست‌های مکرر دبیر کل سازمان ملل متحد برای رفع این تحریم‌ها را نیز نادیده گرفته است، این در حالی است که دبیر کل در هفتمین گزارش خود در خصوص اجرای قطعنامه ۲۲۳۱ اشاره کرده است که «رفع تحریم‌ها برای ایجاد امکان عادی‌سازی تجارت و روابط اقتصادی، جزئی ضروری از این برنامه است.»

علاوه بر این، همانگونه که در گزارش دبیر کل مورد اشاره قرار گرفته است، خودداری ایالات متحده از تمدید معافیت‌های مربوط به پروژه‌های مرتبط با هسته‌ای «بر خلاف اهداف مقرر در برنامه و قطعنامه ۲۲۳۱ بوده و ممکن است توانایی جمهوری اسلامی ایران برای اجرای بندهای مشخصی از برنامه و قطعنامه را مختل کند.»

در این نامه همچنین اشاره شده است که اعمال تحریم‌ها نمود روشن «سوء نیت» و نقض فاحش برجام، قطعنامه ۲۲۳۱، حکم دیوان بین‌المللی دادگستری و قطعنامه‌های متعدد مجمع عمومی ملل متحد و شورای حقوق بشر است.

وزیر امور خارجه یادآور شده است که صدور «اطلاعیه» مربوط به درخواست آغاز ساز و کار احیای تحریم‌ها، امری خودسرانه نیست، بلکه مقید به شروط و صلاحیت‌هایی است از جمله آنکه مشارکت‌کننده برجام - که ایالات متحده در چنین موقعیتی نیست - باید با حسن نیت و بعد از گذر از تمام مراحل روند حل اختلاف و همراه با تشریح فعالیت‌های صورت گرفته با حسن نیت، چنین اطلاعیه‌ای را صادر کند. این در حالی است که ایالات متحده فارغ از نداشتن حسن نیت، هیچ‌یک از این مراحل را نگذرانده است.

وزیر امور خارجه اشاره کرده است که بر اساس مبانی پذیرفته شده حقوقی، ایالات متحده نمی‌تواند بدون ملزم دانستن خود به تشریح فعالیت‌های صورت گرفته با حسن نیت، از مزایای برجامی که از آن خارج شده است، بهره‌مند شود. علاوه بر این، تاریخ مذاکرات برجام نشان می‌دهد که روند حل اختلاف عامدانه به صورت چند مرحله‌ای و زمانبر طراحی شده تا به حفظ این دستاورد منحصر به فرد جامعه بین‌الملل کمک شده و از اقدامات خودسرانه حتی مشارکت‌کنندگان واقعی در برجام، چه برسد به ایالات متحده که صراحتاً این جایگاه را از خود سلب کرده، ممانعت شود.

دکتر ظریف با اشاره به اینکه لزوم داشتن حسن نیت در تفسیر و بندهای قطعنامه ۲۲۳۱ هم یک ضرورت به شمار رفته، تأکید کرده است که سابقه اقدامات غیرقانونی ایالات متحده به همراه تلاش این کشور برای «سوء استفاده از روند» و اقدامات فریبکارانه برای فعال کردن بازاعمال مفاد قطعنامه‌های لغوشده علیه ایران، «در تضاد با الزام حسن نیت» است.

چهارمین ملاحظه مورد اشاره در این نامه، «تلاش‌های با حسن نیت ایران برای اجرای کامل برجام» است. وزیر امور خارجه در این خصوص یادآور شده است که رئیس‌جمهور ایالات متحده در حالی دستور خروج از توافق هسته‌ای را صادر کرد که ایران حتی یک بار مرتکب عدم اجرای مفاد توافق نشده بود و به اذعان ۱۵ گزارش آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در تطابق کامل با تعهدات خود بود.

دکتر ظریف اشاره کرده است که با وجود خروج غیرقانونی ایالات متحده از برجام و محروم شدن ایران از مزایای اقتصادی مندرج در برجام، جمهوری اسلامی ایران ضمن توسل رسمی به ساز و کار حل اختلاف بر اساس مفاد برجام، از اجرای فوری تدابیر «جبرانی» خودداری کرد و به مدت یک سال تمام، به شهادت ۱۵ گزارش متوالی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، به اجرای کامل برجام ادامه داد. نهایتاً ایران بعد از گذراندن کاملاً بی‌نتیجه تمام مراحل ساز و کار حل اختلاف، تصمیم گرفت از حقوق خود ذیل بندهای ۲۶ و ۳۶ برجام برای اعمال تدابیر جبرانی و توقف اجرای بخشی از تعهدات خود، آن هم در تطابق کامل با برجام، با هدف حفظ این توافق، استفاده کند. با این وجود، تدابیر جبرانی جمهوری اسلامی ایران تاکنون بر نظارت و راستی‌آزمایی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی بر برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای ایران تأثیری نگذاشته است و این برنامه همچنان تحت «قدرتمندترین» رژیم بازرسی در تاریخ قرار دارد، به نحوی که از سال ۲۰۱۶ تا ۲۰۱۹ بیش از ۹۲ درصد از کل بازرسی‌های قابل مقایسه جهانی آژانس، در ایران صورت گرفته است.

نهایتاً وزیر امور خارجه در پنجمین ملاحظه و به عنوان جمع‌بندی تأکید کرده است که صدور اطلاعیه آغاز فرآیند احیای تحریم‌ها از سوی ایالات متحده «غیرقابل پذیرش» است. دکتر ظریف در این خصوص نوشته است: «بی‌اعتنایی ایالات متحده به حاکمیت قانون و سوء استفاده این کشور از سازمان ملل متحد برای پیشبرد منافع یکجانبه‌گرایانه و نابودی اصل بنیادهای چندجانبه‌گرایی و حقوق بین‌الملل تهدیدی جدی برای جهان متمدن و همچنین صلح و امنیت به شمار می‌آید. سوء استفاده و نقض مفاد بندهای ۱۰ و ۱۱ قطعنامه ۲۲۳۱ با ارسال صرفاً یک اطلاعیه، آن هم در حالی که ایالات متحده پیش از این تعهدات خود ذیل قطعنامه ۲۲۳۱ و بند ۲۵ منشور ملل متحد را از طریق بازاعمال تحریم‌های یکجانبه و غیرقانونی نقض

کرده، بدعتی فوق‌العاده خطرناک ایجاد می‌کند که باید به صراحت و با قاطعیت از سوی شورا و اعضای آن رد شود.

وزیر امور خارجه تأکید کرده است که ایالات متحده به عنوان کشوری که به صراحت و به اختیار به مشارکت در برجام پایان داده و فعالانه تلاش کرده تا این توافق را از بین ببرد، از امکان استفاده از ساز و کار حل اختلاف برخوردار نیست. علاوه بر این تلاش آمریکا بر سوء استفاده از ساز و کار حل اختلاف یک سوء استفاده از روند به شمار می‌آید که بر اعتبار شورای امنیت سازمان ملل متحد اثر منفی خواهد گذاشت. همچنین سوء استفاده از روند هم در حقوق بین‌الملل منع شده است و هم قطعنامه به دقت به نحوی تدوین شده است که از سوء استفاده از روندهای مندرج در آن جلوگیری شود.

وزیر امور خارجه در ادامه با بیان اینکه «جمهوری اسلامی ایران پیش از این و به روشنی حسن نیت و مسئولیت کامل خود را نشان داده است. اکنون نوبت جامعه بین‌المللی است»، به شورای امنیت توصیه کرده است که از سوء استفاده ایالات متحده از ساز و کار حل اختلاف برجام، آن هم با هدف صریح نابودی این توافق، جلوگیری کرده و از پذیرش اطلاعیه ایالات متحده و به رسمیت شناختن آثار مترتب بر آن خودداری کند.

دکتر ظریف تأکید کرده است که «مردم ایران به حق از شورا انتظار دارند حقوق آنها ذیل این قطعنامه را تضمین کرده و ایالات متحده را به دلیل آسیب جبران‌ناپذیری که به کل ملت ایران» وارد کرده، پاسخگو کند.